

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

***ЦЕНТР ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ТА СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ***

**Присвячується
100-річчю ОНЕУ**

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

(матеріали IV Міжнародної науково-методичної конференції)

4-5 лютого 2021 р.

ОДЕСА ОНЕУ 2021

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

***ЦЕНТР ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ТА СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ***

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

(матеріали ІV Міжнародної науково-методичної конференції)

4-5 лютого 2021 р.

ОДЕСА ОНЕУ 2021

УДК 378.046(063)

**Колектив авторів під керівництвом
д. е. н., професора, ректора ОНЕУ
Ковальова А. І.**

Відповідальні за випуск:

- Кіршо С. М.** – к. філол. н., доцент, зав. кафедри мовної та психолого-педагогічної підготовки;
- Танасюк І. М.** – к. е. н., доцент кафедри економіки підприємства та організації підприємницької діяльності;
- Морщакова Л. Р.** – фахівець 1-ї категорії навчально-методичного відділу

*Слободяник Ю. Б., Сиротенко Н. А.
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна
e-mail: yslobodyanik@ukr.net
e-mail: nsirotenko@ukr.net*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ КАРАНТИНУ: ДИСТАНЦІЙНИЙ РЕЖИМ ЧИ ДИСТАНЦІЙНА ФОРМА НАВЧАННЯ?

На початку 2020 року внаслідок пандемії COVID-19 система освіти стикнулася з викликом, який обумовить її подальший розвиток на наступні роки, а то й десятиліття. Оголошення карантину (спочатку жорсткого, пізніше – адаптивного) стало непередбачуваною подією, що загострила існуючі та виявила нові проблеми в освіті, щодо яких поки що не знайдено єдиного «правильного» рішення, яке б задовольняло всіх учасників процесу. Необхідність забезпечити якісне та безперервне надання освітніх послуг обумовлює пошук інформаційно-комунікаційних технологій, використання яких було б технічно можливим, безкоштовним або недорогим, із зручним та швидким підключенням та можливістю підтримання спілкування он-лайн.

Аналіз підходів, що застосовувалися закладами вищої освіти (ЗВО) протягом 2020 року щодо організації освітнього процесу, дозволяє констатувати їх диференціацію, що залежала від фінансових можливостей та рішень адміністрації, які не завжди враховували потреби учасників освітнього процесу. Так, одні ЗВО перевели 100% студентів на дистанційний режим навчання, інші – залишили звичайний режим навчання, навіть не зважаючи на численні випадки зараження серед студентів та персоналу, треті – гнучко поєднували очний та дистанційний режими (для студентів окремих курсів, або у визначені дні тижня тощо).

Студенти в опитуваннях, проведених ЗВО, масово скаржилися на «провали» освітнього процесу, зокрема, на відсутність або значні труднощі у комунікації з викладачами, відмінні підходи щодо організації освітнього

процесу в межах однієї освітньої програми. Внаслідок відсутності чітких вимог з боку адміністрації ЗВО та певних об'єктивних обмежень (проблеми з Інтернетом, відсутність веб-камери, мікрофону, неможливість виходу он-лайн з приміщення, де одночасно мешкають і навчаються чи працюють інші особи) кожен викладач намагався підтримувати зв'язок зі студентами доступними ресурсами. У підсумку, студенти мали контактувати з різними викладачами одночасно через електронну пошту, Viber, Telegram, Skype, GoogleClassroom, Zoom тощо. Це призвело до інформаційного перевантаження, зниження ефективності при виконанні різних видів завдань, а також до втрати бажання навчатися взагалі.

Для викладачів навантаження зросло в рази, оскільки лише незначний відсоток ЗВО, у яких вже запроваджено дистанційну форму навчання, має підготовлені платформи, серед яких найбільш поширеною є Moodle, де викладено методичне забезпечення навчальних дисциплін. Такі ЗВО виявилися краще підготовленими до викликів періоду карантину, проте також мали певні проблеми з технічною спроможністю дистанційних платформ підтримувати одночасну роботу багатьох студентів, особливо у період сесії.

Крім того, на наше глибоке переконання, дистанційна форма навчання не може повноцінно замінити навчання на денній формі. Переваги дистанційної форми навчання – можливість вивчати лекційний матеріал та виконувати завдання у будь-який зручний час без активного залучення викладача – одночасно є її недоліком, оскільки втрачається «живий» контакт студента і викладача. Важливість останнього не дозволяє повністю відмовитися від традиційних методів і форм організації навчального процесу в сучасному діджиталізованому світі. Необхідність формування професійних компетентностей під час ведення дискусії, «мозкових штурмів», застосування кейс-методів та інших інноваційних методик викладання дисциплін обумовлюють важливість забезпечення он-лайн контакту викладача і студентів.

Автономія ЗВО закріплена чинним законодавством і передбачає свободу у виборі засобів, за допомогою яких підтримується освітній процес. Водночас

науково-педагогічні працівники не мають залишатися «сам на сам» з технічними проблемами. Так, наприклад, використання платформи Zoom на початку оголошення карантину стало швидким і зручним рішенням, проте її застосування на безкоштовній основі є доволі обмеженим (час та кількість учасників). Отже, ЗВО мають профінансувати придбання корпоративної версії, що має розширені можливості та є ліцензованим продуктом.

Для викладача можливість ведення лекційних та практичних занять за допомогою різних програмних середовищ, платформ, засобів і сервісів, на жаль, не спрощує організацію роботи. Насамперед, потрібно завжди підтримувати технічну спроможність обладнання й підключення до мережі Інтернет, забезпечувати належне місце розташування комп'ютера, наявність веб-камери, мікрофона тощо. Не менш важливою проблемою є те, що переважна більшість студентів, перебуваючи на заняттях, не вмикає веб-камеру, що ставить викладача в ситуацію, коли він практично наодинці розмовляє з чорними екранами. Бажана комунікація зі студентами в такий спосіб не підтримується, втрачаються стимули до якісного викладання матеріалу, швидко настає емоційне виснаження, що також не сприяє якості освітнього процесу. Крім того, знижується ефективність контрольних заходів, оскільки викладач не має об'єктивної змоги пересвідчитися в добросовісності студента під час виконання контрольних завдань, тестів тощо.

На думку експертів-футурологів, карантини стануть частішими у житті людства у XXI столітті. Отже, ми маємо швидко провести «роботу над помилками» і знайти оптимальні рішення для забезпечення якісної підготовки фахівців у дистанційному режимі, не перетворюючи освіту на денній формі в дистанційну. Для цього кожен ЗВО, зберігаючи принцип автономії, має розробити положення про забезпечення освітнього процесу у дистанційному режимі; запланувати і реалізувати розширення технічних можливостей використовувати відповідні застосунки; забезпечити викладачів необхідними ресурсами задля дотримання єдиних підходів у ЗВО; запровадити курси з підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників щодо розроблення дистанційних курсів із подальшим збереженням авторського права на них.